



Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies duodecimus, decimus tertius et decimus quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De S. Juliano Episc. Confessore Laude Pompeia In Insubria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71232)

A

AUCTORE
C. B.

DE S. JULIANO EPISC. CONFESSORE

LAUDE POMPEIA IN INSUBRIA.

SYLLOGE.

Tempus, quo circiter sedisse ac obiisse videtur; reliquiarum translatio; cultus ecclesiasticus.

ANNO CIRCI-
TER, UT APPA-
RET, CCCXXIV.Julianus,
quem hodie
Operi nostro
non inserere
non potui-
mus.

B

Inter episcopos, qui Laude Pompeia, vulgo Lodi, tam veteri a Mediolanensibus sub annum 1158 eversa, quam nova, haud diu post tribus a priori seu a vico, nomine Lodove, in quem hæc modo mutata, passuum millibus per imperatorem Fredericum Anobardum (episcopalis illius in Insubria civitatis notitiam, apud nos tom. II Januarii pag. 221 jam datam, videsis) ædificata, sederunt, plures existerent morum probitate juxta ac vitæ sanctimoniam plane insignes. Tres ex hisce, Bassianum videlicet, Titianum et Albertum, quorum prior xxx Januarii, secundus iv Maii, tertius denique iv Julii die a Laudensibus colitur, ad dies hosce propterea in Opus nostrum jam intulimus: ut vel idcirco facere non potuerimus, quin in hoc locum pariter Juliano hic proposito Laudensium episcopo, qui non secus atque illi tres Laude colitur, duodecima isthac, qua id ibidem ex infra dicendis fit, Octobris die concederemus. Nulla quidem, saltem quæ mihi innotescat, scripta exstat nostri hujus Sancti Vita; verum, etsi sic habeat nec ullo modo omnia, quæ gesserit, singillatim edocendo sim, id totum equidem, quod de ejus seu sedis tempore, seu reliquiarum translatione, seu cultu ecclesiastico, seu denique memoria in Fastis sacris alicunde expiscari potui, lectori hic veluti sub unum conspectum ponere ob oculos aggredior.

proxime ante
S. Bassia-
num Laude
sedisse a
Ferrario ju-
dicatur;

C

2 Martyrologos seu hagiologos bene multos, qui plures quotidie cælestes in Fastis sacris, a se contextis typporumque beneficio vulgatis, recensent, sedulo scrutatus, abs illorum dumtaxat binis, Ferrario videlicet et Castellano, Julianum hodie commemorari inveni. Ac Ferrarius quidem, a quo id tam in Catalogo Sanctorum Italiae, quam in altero generali fit, Julianum ecclesie Laudensi novemdecim annos ante S. Bassianum, et quidem nullo omnino hunc inter et illum medio, præfuisse, utrobique, ut apparet, indicat; hinc autem factum, ut Claudius Castellanus, qui, Ferrarium secutus, hodie quoque, ut jam insinuavi, in Martyrologio suo universali S. Julianum celebrat, obiisse hunc circa annum 380 in margine notaverit. Cum enim, uti Ughellus tom. iv Italiae Sacrae col. 894 docet, S. Bassianus fuerit anno 378 Laudensium creatus episcopus, idque haud dubie habuerit Castellanus perspectum, hinc simul et ex eo, quod proximum S. Bassiani in sede Laudensi decessorem statui a Ferrario Julianum conspiceret, fuisse hunc e vivis annos circiter 380 sublatum, martyrologus ille in animum induxerit. Ast an vere sedem Laudensem proxime ante sanctum Bassianum occupavit Julianus?

3 Hunc inter et Bassianum, quem existisse Juliano posteriorem, inter omnes convenit, Dionysius et Genebrardus medi in ecclesie Laudensis Tabulis, prout in episcopis Laudensibus tom. IV Italiae sacrae col. 893 Ughellus docet, ponuntur. Esse quidem e tabulis illis seu episcoporum Laudensium Catalogo expungendum Genebrardum, ipsemet Ughellus loco citato insinuat, utpote affirmans, eum existisse episcopum, non Laudensem, sed Laudunensem in Gallis, qui a Sigeberto, Flodoardo et Hincmaro, nec non Nonis Septembris in Additionibus ad Usuardum a Molano, et in Præsulum Laudunensium Catalogo a Claudio Roberto memoratur ac porro anno 500 existit in vivis; verum, ait pag. 89 in sua Laudensium Episcoporum Serie emendata typisque Mediolanensibus anno 1763 vulgata Franciscus Zaccaria: Frustra Ughellus Laudensibus sanctum hunc Antistitem (Genebrardum scilicet) eripere conatus est, quod anno D in Laudunensi ecclesia Genebrardus quispiam sederit. Triginta supra centum annorum intervallum, quod inter utrumque intercedit, monere illum debuerat, alium esse Laudensem, alium Laudunensem Genebrardum. Ita ille, neque vero inepte: etsi autem eodem seculo iv. quo Genebrardus Laudensis sedit, sedisse pariter Laudunensem, tantisper etiam daremus, nihil tamen inde, quod ex episcoporum Laudensium albo delendum Genebrardum evinceret, posset concludi.

verum duo
alii, Gene-
brardus vi-
delicet, e
Laudensium
antistitem
albo,

E

4 Quid ni enim duæ diversæ ecclesie duos diversos nominis ejusdem episcopos uno eodemque tempore habuisse queant? Adhæc de Laudensium episcopo, a scriptoribus supra laudatis ac nominatim a Molano, Nonis Septembris seu quinta mensis hujus die memorato, actum apud nos ad diem illum jam est, isque tam a martyrologis ac ipsomet Molano, quam a scriptoribus omnibus aliis ibidem allegatis, non Genebrardus, sed Genebaudus aut certo Genebaldus constanter nuncupatur. Recte itaque episcopis Laudensibus accensetur Genebrardus, neque adeo est, cur vel cum Ughello supra laudatis, in quibus id fit, ecclesie Laudensis Tabulas, vel Laudense a Zaccaria lucubrationis supra memoratae pag. 89 citatum Martyrologium, in quo ad xv Kalend. Januarii annuntiatur, sibi in sede Laudensi successorem habuisse Bassianum Genebrardus asseritur, erroris insimulemus. Ast quid de Dionysio, qui, in dictis ecclesie Laudensis Tabulis Genebrardo proxime præmissus, in iisdem non secus atque hic, Julianum inter et Bassianum, uti jam monui, medius

contra ac
ratus est
Ughellus,
haud expun-
gendus, et
Dionysius,

F

ponitur,

AUCTORE
C. B.

ponitur, dicendum? Enimvero nec ille, ut apparet, ex episcoporum Laudensium Catalogo expungendus, etsi, interim nec antiquum a Tabulis illis distinctum, in quo memoretur, fidei integræ documentum reperi, tantisper etiam daretur; inde enim, Dionysium quidem non aliunde quam ex iisdem Tabulis vindicari Laudensibus posse, at non itidem episcopum, nomine Dionysium, qui Laude Julianum inter et Bassianum medius sederit, nullum exstitisse, consecrarium efficeretur. Ast nullumne etiam re ipsa reperitur documentum hujusmodi?

a S. Athanasio, in cuius textu a Lequieno hic assignatum

5 In novissima Operum S. Athanasii, quæ, Benedictinis Congregationis S. Mauri monachis curantibus, Parisiis anno 1698 prodit, editione, tom. I, part. 1 a pag. 225 usque ad pag. 139 exhibetur sancti illius Alexandrini archiepiscopi anno 356 scripta ad Constantium imperatorem Apologia, in qua inter episcopos, quos sibi ille, dum abs hujus fratre Constante Augusto Mediolanum anno 346 accitus ibidem cum eo colloqueretur ac de synodo œcumenica, Sardicæ convocanda, tractaret, adfuisse num. 9 prodit, Διονύσιος ὁ ἐν Ἀχαιῶν ἐπίσκοπος, Latine, ut laudati Benedictini monachi interpretantur, Dionysius, Leidis episcopus, occurrit; ibi autem Dionysium, Laudæ seu, ut melius et communius civitas hæc vocatur, Laudis Pompeiæ in Insubria episcopum, designari, Baronius, qui antiquiori Athanasii editione usus, non Leidis, sed Leidæ legit, in Annalibus ecclesiasticis ad annum 346 in margine indicat, eique in magno suo Dictionario Geographico ad vocabulum Leida Martinierus et in sua supra adhuc laudata lucubratione pag. 87 et sequente Zaccaria adstipulantur. Nec ut perperam id abs illis fieri credam, Lequienus, qui loco citato Dionysium, non qui Laudis Pompeiæ in Italia, sed Elidis in Achaia exstitit episcopus, designari ab Athanasio, corrupteque apud hunc ὁ ἐν Ἀχαιῶν pro ὁ ἐν Ἠλίδι libroriorum errore exaratum, in Oriente Christiano tom. II, col. 195 et sequenti contendit, movere me potest. Neutrum enim satis probatum dat, nec, etsi Dionysium, qui Elidis in Achaia fuerit episcopus, loco supra citato designari ab Athanasio, tantisper etiam dederimus, propterea apud hunc ὁ ἐν Ἀχαιῶν pro ὁ ἐν Ἠλίδι libroriorum vitio certo scriptum, erit dicendum.

C

librarij errorcm

6 Isthæc enim Achaia civitas, quæ non raro Ἠλὶς vocatur, Græce etiam subinde Ἠλεῖς, ipsomet fatente Lequieno, nuncupatur, cumque adeo more Ionum, qui α in η diphthongumque α in η, dieresi adhibita, frequenter mutant, Ἠλεῖν etiam, formatoque inde novo vocabulo, Ἠλεῖς ab aliis eodem plane modo, quo Ἀεῖς, Latine præda, ab Ionibus Ἀλεῖν, formatoque inde novo vocabulo, Ἀλεῖς ab aliis vocatur, appellari non inepte queat, apud Athanasium, si vere abs hoc Dionysius, qui Elidis in Achaia fuerit episcopus, loco citato designetur, ὁ ἐν Ἀχαιῶν ibidem non pro ὁ ἐν Ἠλίδι, sed vel pro ὁ ἐν Ἠλεῖν, vel pro ὁ ἐν Ἠλεῖν librariorum errore exaratum, nemo non dixerit. Verum enimvero vel uno etiam vel altero e duobus hisce modis in civitatis, cujus Dionysius, ab Athanasio memoratus, exstitit episcopus, nomine exarando a librariis esse erratum, haudquaquam est certum. Cum enim Dionysium, qui Athanasio, cum Constante Augusto Mediolani colloquente, adfuit, civitatis potius, quæ ab ista Insubriæ metropoli haud procul sita, quam quæ multum ab ea remota esset,

exstissee episcopum, verosimile appareat, quid ni etiam apud Athanasium loco citato ὁ ἐν Ἀχαιῶν pro ὁ ἐν Ἀεῖν potius, quam vel pro ὁ ἐν Ἠλίδι vel pro ὁ ἐν Ἠλεῖν libroriorum errore exaratum, Dionysiumque adeo exstitisse episcopum Italum, quales etiam plerique alii, ab Athanasio ibidem memorati, fuerunt, credamus?

7 Quid si etiam in civitatis, cujus Dionysius, ab Athanasio memoratus, episcopus exstitit, nomine exarando a librariis haud erratum, eamque adeo, quæ Latine Laus Pompeia dicitur, Ἀλεῖς appellatione a Græcis distingui dicamus? Ita equidem, quod a veritate admodum abhorreat, nos haud prolaturos, opinor. Characteres quidem, quibus Latine Laus, a characteribus, quibus Græce Ἀλεῖς scribitur, haud parum differunt; verum propria tum urbium, tum regionum atque hæc inhabitantium nomina non iisdem semper Græce, quibus Latine, characteribus exarantur. Sic ut rem vel uno, quod plurium instar sit, exemplo, ab ipsismet, in qua Laus sita est, regionis incolis repetito, probatam dem, hi, qui Latine Insubres seu Insubri dicuntur, Græce, nomine isthoc non nihil aliter scripto, a Polybio lib. xi, cap. xvii Ἰσσυρηρὲς nuncupantur. Etsi itaque Græce Ἀλεῖς iisdem, quibus Latine Laus, characteribus haud exaretur, inde tamen, nomine isthoc haud fuisse illam Insubria civitatem a Græcis appellatam, consecrarium non est. Nec id etiam consequitur ex eo, quod nullus scriptor antiquus, a quo Laudem Ἀλεῖς appellatione Græce distingui, certum sit, inveniatur; id enim, cum nullus pariter, qui vel quo, vel an alio, quam Ἀλεῖς, nomine fuerit a Græcis antiquis Laus vocata, edoceat, reperitur, impedire non debet, quo minus fuisse hæc reipsa abs illis ac compressis ab Athanasio ita vocata, hincque adeo loco supra citato per verba Διονύσιος ὁ ἐν Ἀχαιῶν ἐπίσκοπος Dionysium Laudis Pompeiæ in Italia episcopum designasse, ob jam supra allegata credatur.

8 At vero, inquiet modo fortassis non nemo, episcopus omnes, quibus comitantibus, Athanasius, uti ipsemet loco supra citato refert, cum Constante Augusto Mediolani de synodo œcumenica convocanda anno 346 tractavit, synodo isti deinde anno 347 Sardicæ interfuisse, vero apparet simillimum; inter episcopos autem, qui apud Labbeum aliosque Conciliorum editores leguntur eidem synodo subscripti, Dionysius quidem ab Achaia de Elida seu potius Elide, at non itidem Dionysius Laudensis compareret. Fateor, sic habet; verum, hunc concilio seu synodo Sardicensi haud interfuisse ac proin loco supra citato ab Athanasio haud designari, consecrarium inde non esse, e jam nunc dicendis patecet. Is sanctus Alexandrinus episcopus Operum suorum part. supra citata, pag. 168 et seq. episcopos 284, quorum alii synodo Sardicensi et interfuerit et subscribere, alii vero, etsi ei haud interfuisent, postea tamen ejusdem decreta subscriptionibus suis, non secus atque illi approbavere, nominatim recenset; episcopos autem haud pauciores certe, quam nonaginta, concilio Sardicensi interfuisse, ex adnotatione, Athanasianis verbis ibidem a Benedictinis supra laudatis subjecta, fit perspicuum, cumque adeo præter episcopos sexaginta circiter, qui apud Labbeum aliosque Conciliorum editores concilio Sardicensi subscripti reperiuntur, plures adhuc alios eidem interfuisse sit certum, Dionysium Laudensem episcopum dicto concilio

haud

D

cutare minime est certum,

E

in apologia ad Constantium, uti hic una

F

A haud interfuisse, ac proin in Apologia ad Constantium ab Athanasio haud designari, neutiquam sane ex eo, quod concilio isti subscriptus haud inveniatur, consequitur.

atque altera, tertioque item,
 9 Nec est, quod quis reponat, Dionysium Laudensem ne quidem inter 284 loco mox cit. ab Athanasio enumeratos episcopos recenseri; hosce enim inter comparet unus, nomine Dionysius, qui, cum ecclesia, cui praeferit, non expressa, memoretur, Laudensi haud praefuisse, pro certo asseverari non potest. Adhuc, etsi loco proxime citato Athanasius ingentem sane episcoporum, qui synodi Sardicensis decreta subscriptionibus suis firmarunt, numerum suppediet, in hoc tamen nonnullos etiam antistites, qui eidem synodo interfuerunt, esse omissos, Benedictini monachi plus semel jam laudati in Adnotatione supra dicta luculenter ostendunt; quare, etsi nec Dionysium, qui solus ex episcopis 284, quos concilio Sardicensi subscripsisse Athanasius loco mox cit. tradit, nomine illo abs hoc ibidem distinguitur, existisse cognominem Laudensis ecclesiae episcopum, tantisper etiam daremus, inde tamen, concilio isti hunc haud interfuisse ac proin nec ab Athanasio in Apologia ad Constantium memorari, inferri haud posset. Verum hic alia modo adhuc difficultas occurrit. Dionysius enim Laudensis episcopus, quem loco supra cit. ab Athanasio designari arbitramur, vel Laudensem sedem, cum ad hanc fuisset euectus, ad obitum usque retinuit, vel ab ea, ut Laudenses contendunt, ad Mediolanensem transiit.

quae in contrarium faciunt, difficultatibus
 10 Quod si ad sedem Mediolanensem transierit, unusque proinde ac idem cum S. Dionysio, Mediolanensi episcopo, sit, oportet, ut, contra ac putamus, a Dionysio, per Athanasium designato, sit diversus. Dionysius enim Mediolanensis episcopus, ad XXV Maii diem, qua colitur, in Opus nostrum jam illatus, ante annum 355, ut ibidem videre licet, imo vero jam inde ab anno 352, ut Saxius in Mediolanensium antistitum Historia tom. II, pag. 60 docet, sedem Mediolanensem occupavit; cumque Dionysius, quem sibi Mediolani anno 346 adfuisse, Athanasius, in sua ad Constantium Apologia, anno 356, ut supra docui, scripta prodit, in hac abs illo Διονύσιος ὁ ἐν Λαύδῃ ἐπίσκοπος, Dionysius Leidis seu e dictis Laudensis episcopus vocetur, certeque ibidem, si jam inde ab anno 352 ad sedem Mediolanensem a Laudensi fuisset translatus, non simpliciter Dionysius Laudensis, sed Dionysius tunc Laudensis, nunc vero Mediolanensis episcopus ab Athanasio fuisset vocatus; inde enimvero, Dionysium Laudensem episcopum, si a sede Laudensi ad Mediolanensem fuerit translatus unusque proinde atque idem cum Dionysio Mediolanensi episcopo sit, a Dionysio, per Athanasium designato, existimandum diversum, nemo non, qui rem vel obiter expendit, concludet.

C
 elevatis arbitramur, memoratur, Bassianum inter et Julianum
 11 Quod si autem idem Dionysius, Laudensis episcopus, quem nos equidem ab Athanasio in Apologia ad Constantium designari putamus, sedem Laudensem, ad quam e dictis anno 346 jam fuerat promotus, ad obitum usque, ac proin, si non ultra, certe usque ad annum 356, quo veluti adhuc vivens ab Athanasio ibidem memoratur, occupavit, futurum fuisse, ut a Laudensibus, prout fit, coleretur ut Sanctus, haud videtur. Cum enim, Dionysio Mediolanensi, Eusebio Vercellensi et Luciferio Calaritano

episcopis, qui, ut officio suo deessent, anno 358 in concilio Mediolanensi ab Arianis et Constantio Augusto adduci haud potuerunt, exceptis, viz non omnes alii Italiae episcopi, horum minis ac pollicitationibus cedentes injusta Athanasii damnationi tunc subscripserint quammaxime sane, ne Dionysius, Laudensis episcopus, qui nusquam vel ab Athanasio vel a scriptoribus aliis ob suam in fide constantium laudatur, id pariter turpissima nomini suo nota iniusta fecerit, est verendum. Crediderim itaque Dionysium non alium, quam ipsummet, qui die XXV Maii a Mediolanensibus colitur, Dionysium Mediolanensem episcopum, a Laudensibus ea ipsa die coli, huncque abs illis cum ejusdem nominis episcopo, quem sibi seu ecclesiae suae eodem circiter, quo ille floruit, tempore habuerint praepositum, perperam confundi.

12 Hinc interim, re etiam vera, cum id alioquin facturi fuisse haud videantur, eodem circiter tempore, quo Dionysius, Mediolanensis episcopus, Mediolani sedit, praefuisse ipsis Laude episcopum, nomine Dionysium, non inepte argueris. Jam vero, cum haec sic habeant, ac proin non tantum Genebrardus, sed et Dionysius, loco supra citato ab Athanasio memoratus, qui e dictis jam inde ab anno 346, imo vero, uti ex infra dicendis verosimile evadet, aliquanto etiam citius ad sedem Laudensem fuerit euectus, Bassianum inter et Julianum sedisse videatur, consecrarium fit ut hic verosimiliter, non anno demum, prout Castellanus e jam dictis vult, 380 circiter, sed ante annum 346 et quidem haud prorsus modico ante hunc spatio obierit. Verum mox tempus tam quo id acciderit, quam quo cathedram Laudensem Julianus ascenderit, paulo etiam propius, utcumque potero determinaturus, hic primum tertiusne, an primus aut secundus Laudenses inter antistites sederit, inquirio. Tertio hosce inter loco in antiquis ecclesiae Laudensis monumentis numerari Julianum, Ughellus loco supra citato scribit. Ast Ferrarius, in duobus suis Sanctorum Catalogis sibi non satis constans, in horum altero, Generali videlicet, quartum, in altero vero, qui solos Italiae Celites complectitur, tertium existisse inter Laudenses episcopos Julianum, tradi affirmat.

F
 quemque non tertium,
 13 Interim nec hagiologus isthic, nec Ughellus episcopum ullum, qui Laude ante Julianum sederit, nominatim recenset; etsi autem Zaccharia lucubrationis plus semel jam laudatae Dissertatione 2, cap. I, nonnulla de antiquis, quorum alter Malusius, alter Jacobus fuerit vocatus, Laudensibus episcopis disserens, id faciat, nihil tamen adjungit, unde horum, non dicam, primum, quem veluti certo commentitium, nemo non explodat; sed vel ipsummet secundum Laude umquam sedisse, sat probabile evadat. Adhuc, sese et non esse eum, qui omnes, quos Laudenses ante Bassianum episcopos vocant, fuisse vere caractere episcopali insignitos, existimet, et facile, ut primo ac secundo aere Christianae saeculo proprios Laude non consedissee episcopos credat, adduci posse, praefatus tandem, paucis dumtaxat adhuc quae, an tum Laude tantus, cui regendo proprius episcopus requireretur, existitit fidelium muneris, dubium efficiunt, praemissis, subjungit: Equidem S. Julianum primum Laudensis ecclesiae episcopum lubens adsignarem. Diocletianae enim persecutionis

AUCTORE
 C. B.

sederunt,
 hicque, quem
 verosimiliter
 anno demum
 380 circiter
 haud obisse,
 tunc conse-
 quitur,
 E

AUCTORE
C. B.

secutionis furor, qui Laude dirum in modum sæviit, Christianorum animos ita percellere potuit. ut singulari episcopo indigere viderentur, qui dispersos cogeret, atque ad nova, si Deo libuisset, subeunda certamina, alacres redderet inflammaretque. *Hæc ille, qui, quamvis sic sese in opinionem, quæ S. Julianum statueret primum Laudensis ecclesie episcopum, propensum non obscure prodat, postea tamen pag. 34 in Laudensium episcoporum serie Anonymum, qui cum mille amplius et quadragentis Laudensibus in terrima Diocletiani et Maximiani persecutione pro fide in ignem conjectus concrematusque sit, Juliano præponit; verum Ferrarius, quid ad XXIV Julii diem in utroque suo Catalogo ex Actis, secum ab ecclesia Laudensi, ut ait, communicatis, numerosam illam Martyrum classem profert, nullum hisce episcopum Laudensem accenset eosdemque ad dictam Julii diem inter Prætermisissos rejicere, nec facile, tanto numero fuisse cives Laudenses in persecutione Diocletiana pro fide occisos, sola Ferrarii auctoritate admittendum, decessores nostri ducere; neque vero immerito: laudata enim, e quibus a Ferrario accepti, Acta aut, si mavis, horum, quo is in Sanctorum Italia Catalogo suppeditat, compendium nullam omnino, uti quisque, qui id attente expendit, haud difficulter agnosceret, fidem meretur.*

sed primum
potius inter
Laudensis
ecclesie epi-
scopos nume-
raris,

14 Verum, etsi, quæ hac de re modo disserui, sic, ut dixi, habeant, ac proin nec Laudensem, qui ante Julianum sederit, episcopum Anonymum, nec Laudensium, qui pro fide una cum hoc in persecutione Diocletiana occubuerint, tantum numerum, quantum Ferrarius assignat, admittendum opiner, Laude tamen in hac non paucos martyrio fuisse affectos, probabile utcumque evadit ex eo, quod ut Zaccaria loco proxime citato docet, in marmorea, quæ in ecclesie S. Petri Laudæ Veteris ara principe fuit reperta, arcula plures hodieque adserventur Martyrum reliquæ, vetustaque, a qua haud temere recedendum, fuisse hosce sub Diocletiano passos, ferat traditio; cum vero id ita sit, e dirò, quo persecutio Diocletiana in Laudenses sævierit, furore ad parum hosce fuisse percussos, verosimile apparet, cumque adeo facile, ut, qui verosimiliter Mediolanensi episcopo hactenus paruisset, statim post illam singulari ac proprio, quo ut erigentur, indigere videbantur, episcopo fuerint donati, factum esse queat: enimvero supra e Zaccaria proposita opinio, quæ Julianum, post teterrimam Diocletiani persecutionem anno circiter 305 aut 306, uti mox docebo, Laudensium episcopum creatum, primum inter omnes horum antistites statuit, haud quaquam mihi displicet. Nec, ut aliter animo comparatus sim, facere queunt antiqua, in quibus, uti ex Ughello jam docui tertius dumtaxat inter Laudenses episcopos Julianus numeratur, ecclesie Laudensis monumenta. Præterquam enim quod tempus, quo circiter fuerint conscripta, nec ab Ughello, nec quod sciam, ab ullo alio definiatur, ibidemque adeo, an sufficientis ad fidem vel utcumque faciendam antiquitatis sint, dubitari possit, episcopi, qui Laude, quo sua monumentis illis fides stet, sedisse ante Julianum dicuntur, certo sunt vel commentitii, vel fuisse characteris episcopali insigniti probari haud queunt.

15 Ast quid modo de tempore, quo ad sedem Lau-

densem S. Julianus fuerit promotus, dicamus? Post teterrimam Diocletiani persecutionem circa annum Domini 305 id accidisse, Ughellus loco supra citato affirmat. Nec est, cur certo a veritate hic aberrare existimetur. Nihil quidem, quo assertionem suam probatam det, adjungit; verum nihil pariter, quod hanc a veritate indubie esse alienam, vel utcumque suadeat, aliunde occurrit, cumque non pro arbitrio confictam, sed vel e documentis antiquioribus, vel saltem e traditione haud temere rejicienda ab Ughello haustam, sit putandum, rationi consonum apparet, ut, quamdiu nil solidi, quod in contrarium faciat, fuerit adductum, fuisse re ipsa Sanctus ad sedem Laudensem circa annum 305 promotus credatur. Attamen, cum in Italia, in qua Laus Pompeia sita, persecutio Diocletiana anno demum, uti ex iis, quæ supra in S. Hedistio num. 4 adduxi, primum est colligere, 306 finem acceperit, nec nisi ea finita, Juliani in præsulum Laudensem electio, ut Ughellus tradit, acciderit, hæc anno potius 306 aut 307, quam 305 innectenda videtur. Nec, quo minus id fiat, obstat ipsemet Ughellus. Dum enim, fuisse Julianum circa annum Domini 305 Laudensium electum antistitem, scribit, hæc ejus verba duorum facile annorum latitudinem, ut nemo non fatebitur, patiuntur, recteque adeo ad annum 306, imò et ad 307 possunt extendi.

16 Porro idem Ughellus, tempore primum, quo circiter ad sedem Laudensem Julianus fuerit euectus, assignat, mox etiam, quamdiu hanc occupaverit, nos docet, loco mox iterum citato de Sancto sic scribens: Sancte pieque (ecclesie Laudensi) præfuit annos 18, menses octo, dies 19, atque cessit, cum octuagesimum secundum ageret annum; quibus verbis disertissime non tantum quot annis, sed et quot mensibus ac diebus ecclesiam Laudensem Sanctus administravit, determinat, cumque sic, quin singulorum ex his, quo id facit, numerum e sibi prælucente, in quo hic fuerit expressus, monumento longe antiquiori acceperit, vix ullum relinquit dubitandi locum, habet sene quo non paucos ad sibi ea in re assentiendum inducat; etsi autem Ferrarius, qui nulla omnino mensium ac dierum mentione facta, annorum dumtaxat, quos Julianus Laude sedit numerum assignat, horum ultimum, quem incompletum fuisse, mox recitata Ughelli verba produunt, pro completo accipiat, Sanctum tamen non plures, quam novemdecim annos, ecclesie Laudensi præfuisse scribit. Quare, cum is hagiologus, qui antiquissimum, in quo id legatur, Juliani epitaphium pro se citat, ad amussim fere hic cum Ughello consonet, nec duobus hisce scriptoribus fidem illa in re denegare quidquam suadeat, ecclesie Laudensi annos circiter novemdecim præfuisse Julianum, tuto, ut apparet, credi potest. Jam vero, cum ab anno (hic enim et emortuale Sancti tempus utcumque determinari convenit) 306 circiter, quo ut credere e dictis par est, sedere Laude Julianus cepit, computati anni circiter novemdecim post quos in episcopatu ibidem exactos vita functus tuto, uti e dictis apparet, credi potest, ad annum circiter 324 deducant, consecrarium est, ut circa postremum hunc annum vitam hanc mortalem cum immortalis commutasse tuto pariter credi queat.

17 Ac id quidem tum factum, non certum, sed, quemadmodum e jam dictis nemo non statuet, pro-

D
anno circiter
ut credere
par est, 305
ad hanc gu-
bernamdam
promotus,

E

anno circiter
324 obiisse,
tuto, ut ap-
paret, credi
potest,

F

Laudeque
Veteri, ubi
fuit sepultus,
babile

A *babile dumtaxat est; contra vero, ut de Sancti sepultura modo loquamur, fuisse eum Laude Veteri sepultum, sat certum apparet; etsi enim Ferrarius et Ughellus, qui Sanctum ibidem, et quidem in S. Petri ecclesia, conditum fuisse, affirmant, nullo assertionem suam probent monumento antiquo, veritati tamen esse hanc consonam, videri potest vel ex eo indubitatum, quod Sanctum alibi, quam ubi fuerat episcopus, sepultum fuisse, nullo plane e capite vel verosimile appareat. Adhæc, cum translatio, qua ex infra dicendis Laudem Novam delatus postea fuit,*

verosimillime e loco, quo fuerat sepultus, fuerit peracta, hinc sane, fuisse Sanctum Laude Veteri sepultum, non parum confirmatur; inde enim fuisse Laudem Novam translatum, docet non modo tam Ferrarius, quam Ughellus, verum etiam apud Zaccariam lucubrationis supra laudatæ pag. 209 Laudense seculi XVI Ms., quo is sæpe usus, ad IV Nonas Julii Martyrologium, simul etiam, unde tempus, quo circiter factum id fuerit, colligas, suppedians sequentibus his verbis: Laude S. Alberti de Quadrellis, nostræ urbis episcopi ac patroni minus principalis, pietate in pauperes ac miraculorum gratia insignis, qui una cum S. Galdino archiepiscopo Mediolanensi adversus schismaticos tempore Alexandri III. P. M. apprime laboravit et cum eodem, multis corporibus ac reliquiis Sanctorum in urbe diruta repertis, S. Juliani corpus ad urbem novam transtulit. Ita illud, fuisse S. Juliani corpus in urbe diruta seu, quæ anno, ut supra vidimus, 1158 fuit excisa, Laudensi Veteri repertum indeque Laudem Novam translatum, luculentissime sane indicans.

18 *Verum quandonam id factum? S. Albertus, de Quadrellis cognominatus, a quo Sancti nostri corpus Laude Veteri repertum indeque Laudem Novam translatum, e laudato ecclesiæ Laudensis martyrologo docemur, ad IV Julii diem, qua Laude colitur, in Opus nostrum exstat illatus, cumque, ut ibidem ex Acerbo Murena, auctore æquali, docuimus, ad sedem Laudensem anno 1168 fuerit promotus, oportet, ut translationem, qua Juliani corpus Laude Veteri ad Novam detulit, intercepto inter annum 1167 et annum ab obitu suo proximum, temporis spatio peregerit. Quo itaque isthoc habeatur compertum, in annum, cui S. Alberti mors innectenda, hic inquirendum. Hanc cum Ughello, qui, Lateranensi, quod anno 1179 Alexander III celebravit, concilio S. Albertum interfuisse, ejusdemque anni IV Julii die, cum inde ad ecclesiam sibi creditam esset reversus, excessisse e vivis, tom. IV Italiae Sacræ col. 918 scribit, decessores nostri, de Sancto isto ad IX, ut jam indicavi, Julii diem tractantes, dicto anno 1179 illigavere; verum, non S. Albertus, sed proximum hujus in sedem Laudensem successor Albericus Lateranensi isti concilio, uti apud Harduinum Conciliorum tom. VI, part. II, col. 2058 fas est videre, interfuit et subscripsit. Adhæc Zaccaria lucubrationis jam supra scriptus citatæ pag. 211 et sequenti affert instrumentum authenticum, anno 1174, quem id in fine exhibet, confectum, quod, hoc ipso anno sententiam Mediolani contra monachos in domini Alberici, Dei gratia Laudensis episcopi, favorem latam fuisse, huncque adeo jam inde ab eodem anno 1174 Laude sedisse, fidem sa-*

C *cit; cum autem sic habeat, certe litteræ, quibus Alexander III anno 1177 translationem novæ civitatis Laudensis e veteri loco ratam habuit, Alberici, non vero, ut Ughellus ait, S. Alberti, temporibus fuerint concessæ, cumque adeo hic non anno demum 1179, uti e jam dictis opinatus est Ughellus, sed anno, uti ob rationes modo allegatas aliasque, quas addit, Zaccaria statuit, 1173 excesserit e vivis, translatio, qua S. Juliani corpus e Laude Veteri ad Novam is detulit, eo temporis spatio, quod annum 1167 inter et annum 1174 intercessit, indubie acciderit.*

19 *Ast, an eodem quoque tempore cultus Sanctis proprius Julianum Laude deferri incepit? Nullum quidem, e quo id jam tum ibidem factum constat, antiquum fideque dignum monumentum invenio; verum, fuisse equidem Julianum a tempore immemorabili seu centum amplius annis ante annum 1633, quo, ne venerabiles Servi Dei, tanto temporis spatio ante annum istum haud culti, deinceps cohererentur, Urbanus PP. VIII inhibuit, pro Sancto a Laudensibus habitum ac ut talem ab iisdem cultu publico ac Sanctis proprio honoratum, apparet indubitatum. Certe eum seculo septimo decimo, imo et multo ante cultu ecclesiastico Laude fuisse affectum, Ferrarius, festivam illius lucem quotannis ibidem XII Octobris die celebrari, in Sanctorum Italiae, qui anno 1613 prodit, Catalogo docens, mihi omnino suadet, idque ipsum pariter præstat Ughellus, utpote in opere plus semel jam citato, quod anno 1652 excusum notatur, Julianum accensens Sanctis, quos centenis, imo et ducentis amplius annis cultu ecclesiastico ante Urbani VIII ætatem fuisse Laude gavisos, extra omnem controversiam est. Adhæc Ludovicus Taberna, ab anno 1579 usque ad annum 1616, ut Ughellus operis mox iterum citati tom. IV, col. 985 et sequenti docet, Laudensium episcopus, S. Juliani corpus, arca argentea inclusum, in cathedralis Laudensis ecclesiæ altare subterraneum majus, uti apud Zaccariam lucubrationis sæpissime jam citatæ pag. 85 Martyrologium Laudense hodie diserte notat, collocavit, id verosimillime non facturus, nisi Julianum a longissimo jam tempore pro Sancto habitum ac ut talem a Laudensibus cultum fuisse, habuisset perspectum.*

20 *Laudense Martyrologium, hodie, quod dixi, faciens, apud Zaccariam loco citato sic habet: Laudæ S. Juliani, ejusdem civitatis episcopi et confessoris sanctitate clari, cujus corpus, arca argentea inclusum, Ludovicus Taberna episcopus Laudensis in altare subterraneum majus cathedralis nostræ collocavit; ex hisce autem ejus verbis, Julianum hodieque cultu, Sanctis deferri solito, Laude affici, fas etiam est colligere. Cum enim corpus ejus sub ecclesiæ cathedralis Laudensis altare subterraneum majus fuisse a Ludovico Taberna collocatum ferant, nec, quin sacrum istud pignus ibidem adhuc servetur, ambigendum ullo modo sit, haud dubie per S. Juliani non secus atque per aliorum, quorum reliquiæ vel sub vel in altari isto quiescunt, Sanctorum merita a sacerdote, dum Sacris operaturus id ascendit, oratione, quæ verbis hisce: Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt, et omnium Sanctorum ut indulgere digneris omnia peccata mea, concipitur, adhibita, modo adhuc solet divina clementia*

implo-

AUCTORE
C. B.

ibidem a longissimo jam tempore cultus fuit.

E

F
ac porro hodieque colitur.

Laudem Novam inter annum 1167 et annum 1174 translatus,

AUCTORE
C. B.

implorari; implorare autem per Sanctorum merita
divinam Clementiam eisdem qualicumque cultu
littibus proprio venerari est. Nec quin hodieque,

quod Ferrarius e dictis ætate sua factum prodit, fe-
stiva S. Juliani lux quotannis Laude XII Octobris
die colatur, dubitandum reor.

D

DE S. OPILIO DIACONO CONFESSORE

PLACENTIÆ IN ITALIA.

SYLLOGE.

J. B. F.

De Sancti cultu, gestis, ac tempore, quo floruisse et obiisse creditur.

B
SECULO V.

S. Opilius
Placentiæ
hac die Offi-
cio proprio.

Placentia, nobilis Gallia: Cisalpinæ ad Pa-
dam fluvium urbs episcopalis, S. Opilium
die XII Octobris colit Officio ritus duplicis,
ut liquet ex Placentinæ ecclesiæ Officiis
propriis, a Sacra Rituum Congregatione die XXIII
Martii anno MDCLII et XV Aprilis MDCLIII Romæ ap-
probatis et Claudii Rangoni ejusdem ecclesiæ anti-
stitis jussu anno 1635 impressis, ubi ad XII Octo-
bris Officium duplex de S. Opilio præscribitur, et
additur: Quievit in Domino quarta Idus Octo-
bris, tota facie mirum in modum radiante, ejus-
que corpore (quod in æde beati Antonini, cui
tam assidue sancteque inservierat, honorifice
conditum fuit) suavissimum odorem spirante.
Sancti nostri memoriam ad hunc diem etiam cele-
brat Ferrarius in ambobus suis Sanctorum Catalo-
gis. Ac id quidem in horum altero. Generali nempe,
paucis his verbis facit: Placentiæ S. Opilii diaco-
coni. Plura autem dat in Catalogo Sanctorum Ita-
liæ, sed ea mox ex Officio, ex quo ille sua deprom-
psit, lectori legenda proponam. Castellanus, qui in
Martyrologio Universali de sancto Opilio nullam
mentionem facit, in laudati Operis Supplemento il-
lum non duodecima, sed prima Octobris die sequen-
tibus verbis celebrat: Placentiæ ad Padum S.
Opilii diaconi, cujus corpus in dictæ civitatis ec-
clesia, S. Antonio dicata, quiescit. Laudatum Ca-
stellanum, qui hunc est Indice ad Ferrarii Catalo-
gum Sanctorum Italiæ, ubi Sanctus noster prima
Octobris die notatur, verisimiliter hausit, in assi-
gnanda ipsius obitus die haud sequimur, verum ad-
hærentes Ferrario, qui tum in Generali, tum in
Particulari Sanctorum Italiæ Catalogo S. Opilium
ad duodecimam Octobris diem, ut statim vidimus,
recte annuntiat, Sanctum nostrum eadem etiam
Octobris die mortalem vitam cum immortalis com-
mutasse, cum Officiis propriis Placentinis dicimus.

quod hic de-
scribitur,

2 Quod modo ad S. Opilii gesta spectat, ea Pe-
trus Maria Campi in Historiæ Placentinæ, Italice
scriptæ, parte prima pluribus verbis refert; at cum
non alias Sancti nostri res præclare gestas (si qua-
dam miracula, post ipsius ex hac vita migratio-
nem patrata, quæ lectori risum potius quam pieta-
tem movent, exceperis) quam quæ in ipsius Officio

continentur, laudatus Campi sine vade enarret,
ipsius lucubrationem hic recudere, necesse haud du-
xi; accipe modo præclara Sancti nostri facta, quæ
in citato Officio recitantur, cujus quarta et quin-
ta lectiones sic concinnatæ sunt: LECTIO IV. Opi-
lius diaconus, ab ineunte ætate pietati deditus,
Placentiæ claruit: interfuit translationi corporis
sancti Antonini martyris, acolyti officio functus.
Adolescens ita divino igne accensus erat, ut ni-
hil aliud, nisi cœlestia ejus animus meditaretur.
Tanto templi sancti Victoris, quod nunc sancti
Antonini dicitur, desiderio tenebatur, ut inde
vix umquam discederet, jejunii et obsecrationi-
bus Deo serviens die noctuque, sæpissime etiam
totos dies jejunus transigens, quæ pro reficiendis
viribus mater illi mittebat, egenis libenti animo
elargiebatur, cibo alio longe præstantiore, pia
meditatione et assidua sacrarum literarum le-
ctione usus.

3 LECTIO V. Quanta vero humilitate et man-
suetudine, patientia quoque ac vigilantia, cæte-
risque virtutibus enituerit, vix oratione ulla ex-
plicari potest: admirandus enim omnibus ob-
singulares ejus virtutes erat. Cum aliquando in
cellula sua oraret, vidit Gelasius frater natu mi-
nor angelorum multitudinem cum eo loquentem,
simulque vocem audivit: « Sinite parvulos ve-
nire ad me; talium est enim regum cœlorum. »
Signis autem ac miraculis sanctus Opilius illu-
stris fuit; ægrotos enim sanavit, dæmones ex
hominum corporibus ejecit, aliaque multa mira-
biliter egit, quibus illius sanctitatem notam Deus
esse voluit. Denique beatus Vir bonorum operum
meritis cumulatus, quievit in Domino quarto
Idus Octobris, tota facie mirum in modum ra-
diante, ejusque corpore (quod in æde beati An-
tonini, cui tam assidue sancteque inservierat,
honorifice conditum fuit) suavissimum odorem
spirante. Hujus etiam translationis memoria,
in eadem ecclesia olim a Fabricio episcopo Pla-
centino solemniter acta est, quotannis ibidem
sexto Idus Maii recolitur. Hæc in Officio, ad quæ
obsero sequentia. De S. Antonio martyre hic me-
morato, apud nos actum est ad diem IV Julii; de

quotannis
colitur.

F

S.